

Gospodar in gospodinja

LETO 1937

17. FEBRUARJA

STEV. 7

Topla greda ali gnojak

Zaloge zimske zelenjadi minevajo in kmalu bo sadna shramba prazna. Poskrbimo torej začasa, da bomo imeli čimprej novino. Kdor pa hoče imeti rani pridelek, mora tudi zarana sejati. V našem bolj hladnem in vlažnem podnebnju se zemlja spomladi zelo pozno segreje in zaradi tega setve kaj počasi napredujejo. Iz te neprilike si pomagamo z neko preprosto napravo, s katero vsaj na majhnem prostorčku zemljo toliko segrejemo, da more seme izkaliti in se mlade rastlinice povoljno razvijati. Taka naprava je topla ali gnojna greda, ali gnojak.

Preprost, majhen gnojak bi lahko imeli pri vsaki hiši. Saj ni treba drugega nego nekaj desk in kaka stara okna. V sili se dajo uporabiti okna, ki imajo namesto šip z oljem napojen papir.

Prostor za gnojak izberemo kje v zatišju na prostoru, ki je proti jugu odprt in ni v nevarnosti pred povodnijo. Najpreprostejšo tako napravo, ki jo prav za prav ne moremo imenovati toplo, ampak mrzlo gredo, dobimo na ta način, da si pripravimo za kako solčno steno, kjer je prav dobra zemlja, navadno gredico, ki jo globoko prekopljemo in po potrebi pognojimo s kompostom. Čez to gredico po položimo iz 25—30 cm šir. desk ali plohov zbit obrod, ki je umerjen po oknih, kakoršne pač imamo. Preden sejemo, zavarujemo gredo pred zunanjim mrazom tako, da obod obdamo z zemljo ali še bolje z gnojem. Posejano gredico pokrijemo z okni in čeznje položimo še kakoršnokoli odejo, ki jo zavarujemo pred mokroto z lesenimi pokrovi ali vsaj s posameznimi deskami. Na tako zavarovani gredici se zemlja kmalu od solčnih žarkov, ki prodirajo skozi šipe, toliko segreje, da more seme kaliti. Na prav ugodnem, zavetnem in sončnem prostoru se taka preprosta greda razmeroma dobro obnese, zlasti, ako jo privedimo šele marca meseca, ko je solnce že visoko in ob jasnih dneh že prav toplo prigreva.

Prava topla greda, kakor jo v velikem obsegu uporabljajo poklicni vrtnarji, pa se je v majhni meri lahko poslužujejo tudi gospodinjje, se pa razgreva tudi od spodaj z vročim gnojem, ki drži primerno toploto po več tednov. Umevno je, da se v taki, v resnici topli gredi kalenje in rast še bolj pospeši. Treba pa je zato tudi večje pazljivosti in nekoliko vaje v ravnanju s to napravo, sicer se lahko setev popolnoma pokvari.

Za pravo toplo gredo je potrebna 50—70 cm globoka in do 170 cm široka jama, ki naj bo tako dolga, kolikor znaša širina vseh oken, s katerimi bo pokrita. Navadna normalna okna za tople grede so pa 150 cm dolga in po 95 cm široka. Jamo obroblija lesen ali pa betonast obod, kakor je bil omenjen že prej, samo s to razliko, da je navadno bolj trdno in stalno zgrajen in se z okni tesno zapira. Na severni podolžni strani naj moli iz zemlje 20 do 30 cm, na nasprotni južni pa 10 do 20 cm. Tako so potem okna toliko nagnejena, da odteka deževnica in da se bolje lovijo solčni žarki.

Ko se začne zima poslavlјati — konec februarja do sredi marca — je čas, da pripravimo toplo gredo in jo obsejemo. Za razgrevanje je najboljši svež konjski gnoj naravnost iz hleva izpod konj. Gnoj, ki je ležal že dlje časa zunaj na gnojišču, je navadno že pokipel in se ohladil. V jamo namečemo gnoj prav enakomerno in ga plast za plastjo nekoliko poho-dimo. Ker se gnoj pozneje močno posede, ga naložimo tako visoko, da ostane do roba oboda le še kakih 15 do 20 cm praznega prostora. Ko smo z gnojem gotovi, gredo takoj pokrijemo z okni in z odejo in pustimo tri ali štiri dni pri miru, da se gnoj razgreje. Gnoj vlagajmo v toplo gredo, če le mogoče, ob lepem, vedrem in toplem vremenu in pazimo, da se ne primešajo koščki ledu ali snega. Tak gnoj bi potem ne ugrel in bi bil brez

haska v jami. Gnoj v topli gredi ima samo ta namen, da zemljo nad seboj toliko časa razgreva, dokler od zunaj ne dobiva dovolj toplote.

Večkrat se zgodi, da iz kakega vzroka gnoj ostane mrzel. Tu si pomagamo na razne načine. Ako ga polijemo z vročo vodo, ali ako zakopljemo vanj močno razgreto opeko, se navadno čez nekaj časa vname ves kup, oziroma vsa jama. Da imamo v topli gredi vsaj nekaj tednov primerno toploto, naj bo gnoj v jami, potem, ko se sesede, vsaj 30 cm na debelo. Čimbolj zarana pripravljamo gnojak, tem bolj debela mora biti gnojna plast in seveda tej primerno tudi globljejša jama. Da se toplota ne porazgubi na stran in v dno jame, je zelo koristno,

ako obložimo dno in stranice s primerno plastjo slame ali listja. Kjer se je bati miši ali krta, naložimo vrhu gnoja nekaj brinjevih drobnosekklanih vej.

Ako je vse v redu, se gnoj v nekaj dneh segreje. Sedaj ga še enkrat poho-dimo, zlasti ob robovih oboda in na oglih, da se površina popolnoma izravna. Takoj nato denemo na gnoj 20 do 25 cm na debelo dobre, presejane, kompostne zemlje. Kjer je od prejšnjega leta gnojak, in je bilo že jeseni izmetana iz nje-ga zemlja in gnoj, imamo sedaj najbolj-šo zemljo, ki jo pripravimo iz mešanice lanskega gnoja in lanske zemlje. Tako ravnamo vsako leto.

Prihodnjič pa nekaj o setvah v topli gredi. H.

Kako je postopati z mladimi pujski?

Nikdar nobena žival krme tako do-bro ne izrabljuje in ne napravi tolikšne teže iz nje, kakor v prvih tednih svojega življenja, ker takrat najbolj hitro raste. To je prevažno načelo, katerega se mo-ramo v polni meri zavestati, ako hočemo vzrediti res dobro žival. Nikdar ni dobra krma tako upravičena gospodarsko kot pri mladih in najmlajših živalih, ker te jo prav obilno poplačajo. Prvi tedni življenja živali pa so merodajni tudi za razvoj ogrodja. Kar je takrat pridoblje-no, je pridobljeno, kar pa zamujeno, je zamujeno in se ne da nikdar več po-praviti.

Kaj je najboljša in najizdatnejša hra-na za mlade prašičke? — Mleko — in si-cer materino mleko! Skrbimo, da bo tega vedno dovolj! Čim delj časa prašički se-sajo, tem boljše je. Vsak priboljšek v krmu, ki ga dobi svinja-mati, mladi pujski obilno poplačajo, s hitro rastjo in čvrstim zdravjem. Čim delj sesajo in čim kasneje sami začno s pobiranjem druge hrane, tem boljše. Mladiči naj ostanejo pri materi osem tednov. Če jih po pre-teku te dobe odstavljamo, naj imajo težo približno 15 do 20 kg. Tako je bolj pra-vilno kakor pa štediti pri krmu za svi-njo ter se ukvarjati s prezgodaj odstav-ljenimi prašički, ki morajo dobivati do-bro krmo, a kljub temu le počasi rastejo.

Ko mladiči iščejo po oddelku in po stelji ter pokušajo morda svinjino krmo, je čas, da jih začnemo tudi mi krmiti. Toda čisto napačno je, ako dobivajo te-

daj kakšno kuhano juho, repo, peso ali tudi koruzne žgance ali kaj sličnega. Da ne bi pri svinji take-le krme »kradli«, je primerno, če krmimo svinjo izven od-delka tako, da ne pridejo prašički do njene krme, ki bi jim utegnili celo ško-dovati.

Prva hrana, ki naj jo prejmejo mla-diči, bodi trda in suha. Zakaj neki? Zato, da se mladina dobro nauči grizti in žveči-ti, kratkomalo: da se nauči žreti. Od pra-šiča, ki je enkrat dorasel, ne pričakujemo nobenih umetnosti; le eno naj vsak pra-šič dobro zna: in sicer jesti. Krmo naj dobro izrabljuje, dobro grize, dobro prežve-či — in dosti mesa in špeha naj iz nje naredi. Zato ga čisto mladega priučimo in navadimo na suho in trdo krmo! Naj-primernejši za to je cel, nezdrobljen, suh in seveda surov ječmen. Šele ko se prašički navadijo tak ječmen že pridno pobirati, jim pokladajmo zdrobljenega ter jih počasi navadimo na drugo krmo, zaenkrat le na žito, predvsem na ječmen. Prašički naj dobivajo poleg materinega mleka še nekaj močnih krmil in sicer slično zmes, kot smo jo zadnjič opisali za doječo svinjo, to-la s to razliko, da je ječmen za mlade prašičke še važnejši kakor pa za svinjo. Brez ječmena si je sploh težko misliti res dobro prašičje-rejo. V mešanico primešajmo tudi malo klajnega apna, ki ga rabi mlada žival za tvorbo kosti.

Prašički potrebujejo in naj zato do-bivajo od dne do dne po nekoliko več

močne krme. V času odstavljanja so se je že kar dobro privadili in ne čutijo več toliko, da dobivajo vedno manj materinega mleka, ter mirno naprej rastejo. Koristno je, ako pokladamo tudi nekaj posnetega mleka, toda ne preveč. Zelo pa je treba paziti na to, da je mleko sveže in zdravo. Mladiči bi tedaj v glavnem dobivali slično krmo, kakoršno dobiva doječa svinja kot priboljšek.

Odstavljajmo počasi in previdno. Navadno odstavimo najprej boljše razvite in težje živali. Slabši pa ostanejo še nekaj časa pri njej, da se okrepijo. Če skrbimo in postopno odstavljamo se nam ni treba bati nevarnih vnetij vimena, za katerimi svinje često trpé.

Ko smo prašičke odstavili, jih počasi navadimo tudi na vsa ostala domača krmila, spomladi zlasti na mlado, svežo deteljo. Načelno pa jim pokladamo vedno le surovo, hladno in nekuhanu krmo. Žitni zdrob se vsakikrat nekoliko ovlaži s hladno vodo, tako da ga krmimo v obliki gostih žgancev. Po odstavljanju lahko

polagoma nadomestimo žito vsaj deloma s krompirjem. Ta se skuha ali pari v brzoparilniku, vendar ga dobro ohladimo, preden ga pokladamo. Še kasneje začnejo dobivati prašički ostala krmila, zlasti peso, repo in korenje, vse seveda v surovem stanju. Posebno pri surovi pesi je treba previdnosti, da mladi prašiči ne dobe driske. Na ta način najboljše privadimo mladiče na sirovo in hladno hrano ter lahko v bodoče popolnoma prenehamo z zamudnim kuhanjem vse prašičke krme, kar se pri nas še vedno prepogosto dogaja.

Mladi prašički pa rabijo končno še tole: dovolj solca in zraka! Že po dveh tednih lahko puščamo ob ugodnem vremenu svinjo z mladiči dnevno približno po eno uro na prosto, da se razgibajo, naskačejo in utrjujejo. Če le pazimo, da se mladiči ne zmočijo, jim takole gibanje v svežem zraku zelo koristi. Navadimo jih že mlade, da bodo pozneje zlahko vsak dan na prostem, kar je najboljše jamstvo za njih zdravje in dober razvoj.

Ropnice

Čebelarji in tudi nečebelarji vedo, da se čebele ropajo in da je tačas hudo. Vedo, da je velika nevarnost, da čebele nekaj panjev docela uničijo; primeri se celo, da ugonobe cele čebelnjake. »Domoljub« je na tem mestu že lani pisal o roparicah ali ropnicah. Vendar je očitvidno našim bralcem bilo lanskega pojasnilo premalo, ker smo prejeli prošnjo, naj v »Gospodarju in gospodinjic« še pišemo o roparicah. Oni, ki nas prosí, pravi, da so pri njihovi hiši uničile ropnice že 10 panjev, sedaj da so pa že drugič prišle »tuje« čebele in napadajo »domače«. Kaj storiti?

Tale vzdevek »tuje« in »domače« ni vedno točen. Kajti primeri se kaj često, da se kar »domače« ropajo. To je čisto razumljivo, če ima čebelar v svojem čebelnjaku vse sorte robo: močne družine, poleg njih pa slabše ali pa celo brezmatične družine. Ko se paša utrga, je skoro kar pričakovati, da bodo korenjaki poskusili pri šibkih »tovariših« srečo in jih bodo napadli. Čebelar, ki ugotovi ropanje, naj se prepriča, če niso ropnice »domačinke«. Seve je treba znati takoj v pričetku ugotoviti, kaj je ropanje in kaj ne. Marsikateri čebelar sam zakrivi nesrečo,

ker znakov ropanja ne pozna in takoj spočetka ne napravi potrebnih ukrepov, da bi nesrečo že v kali preprečil. Kaj so gotovi znaki ropanja?

Velika gneča pred žrelom je prvo znamenje, ki pa samo zase še ni zanesljivo. Tudi kadar se mladiči prašijo je gneča in kadar je dobra paša, je pravcato prekopicovanje pri žrelu. Čisto zanesljivo znamenje ropanja je poleg gneče, ki čebelarja najprej opozori na nekaj izrednega, boj med čebelami. Po dve čebeli se namreč spoprime in se v sunkovitih kolobarjih zasučeta, tesno sprjeti, po bradi in padata na tla, kjer se boj nadaljuje. Pojav, ki je sprva bolj redek, se kmalu zgosti in smrtni ples se vse srditeje in v čedalje večjem obsegu nadaljuje. Če odločilno ne poseže med bojavnike čebelarjeva roka, je ropanje gotova stvar. V tahšem slučaju mora čebelar napadeni panj takoj pripreti tako, da more komaj po ena bečela skozi špranjo. S tem pomaga napadeni družini, da se uspešno brani: Ropnice bodo sicer še precej dolgo, morda še ves dan, morda celo še naslednji dan poskušale srečo, a končno bodo odnehale. Ker je pa nevarno, da se takoj lotijo sosednjega ali katerega drugega

panja, je treba vsa žrela pripraviti. Že takrat se pa lahko dožene, ali so ropnice domače čebele, ali ne. Tudi pri panju namreč, ki drugega ropa, je opaziti neko nenavadno razpoloženje in živahnost. Čebele z veliko podjetnostjo tekajo sem in tja in se vedejo kakor ob dobri paši. Samo nekoliko opazuj, pa se boš prepričal, ali ropajo ali ne. Videl boš morda, da se čebela, ki je zletela iz onega panja, po nekaj kolobarjih napoti k žrelu, kjer se vrši ropanje. V tem slučaju roparja za nekaj ur zapri, da ga bo minula strast. Če čebelar takoj iz početka stori, kar smo navedli, bo ropanje v kali zatrl in se bo obvaroval nesreče. Tudi če so ropnice iz tujega čebelnjaka — kar je seveda največkrat — bodo pripravljena žrela ropanje preprečila.

Ko se pa ropanje že vrši, je čebelarjeva roka skoro brez moči. Čebele — ropnice postanejo tako divje, da jim skoro ni mogoče biti kos. Družino, ki se jim je že podala, bodo uničile, če je takoj ne

zapreš in vsaj za nekaj dni ne umakneš na drugo mesto, ki ga ropnice ne bodo mogle doseči. Istočasno pa moraš prav vse družine tako vestno in močno pripraviti, da je zapah nemogoče premakniti. Vedeti moraš, da ropnice napadajo v množici in da so do kraja nasilne, vsled česar slabo pritrjeni zapahi ne bodo držali. Svetujemo tudi ropnice močno večkrat poskropiti z vodo in jih tako odganjati. S tem jih sicer nihče ne bo končno veljavno odgnal, vendar se na ta način pomaga družinam, ki se branijo. Nedopustno in nečebelarstvo je pa ropnice ujeti in jih zažveplati. Kdor se tega sredstva poslužuje, si daje spričevalo slabega čebelarja, ki se ne zna vojskovati z drugim sredstvom kot z žveplom.

Vsem, ki jih to vprašanje zanima, priporočamo, da preberejo tudi članek v lanski številki »Gospodarja in gospodinjce«. Potem bodo o tem vprašanju vedeli dovolj in se jim pri vestnem čebelarjenju ne bo primerilo nevarnejše ropanje.

Sadjarske prireditve v Mariboru

Sadjarsko in vrtnarsko društvo priredi letošnjo jesen v slučaju povoljne sadne letine in ob priliki vsedržavnega sadjarskega kongresa, ki bo najbrže letos v Mariboru, veliko sadjarsko razstavo in sadni sejem. Pripravljalni odbor, ki je živahno na delu, je dokončno odobril tozadevni načrt, ki je objavljen v 1. številki »Sadjarja in vrtnarja«. Veliko, in za našo banovino važno gospodarsko prireditev bo podprlo nad 9000 članov in 235 podružnic SVD, ki so razporedene po celi banovini. Pri sodelovanju takega aparata, smemo pričakovati najboljše uspehe.

Na sadjarski razstavi bodo pokazale prvenstveno sadjarske podružnice pregled celokupnega sadjarstva svojih področij. Kmetijske šole in banovinski zavodi bodo poskrbeli za poučni del razstave. Drevesničarji bodo pokazali kako podpirajo prizadevanja SVD posebno s tem, da pridelujejo predvsem sorte sadnega izbora. Obiskovalci se bodo lahko prepričali, da dobe tudi najbolj izbirčni sadjarji v domačih drevesnicah vse kar žele saditi.

Na razstavi bodo zastopani tudi razni sadni shranki in izdelki, brezalkoholne pijače itd. kar je posebno važno za po-

vzdigo tujskega prometa. Za to bodo skrbele sadjarske podružnice, kmetijske šole in banovinski zavodi, industrijska podjetja, posamezni sadjarji, posebno pa naše gospodinjce.

V poučnem oddelku bodo nazorno pokazani uspehi pravilnega škropljenja sadnega drevja, gnojenja, uspehi izredčevanja sadja itd. Prikazano bo dalje kako se sadje prevažna, shranjuje, razbira in vlaga za trgovino.

Spoznavanje sadnih škodljivcev in pripomočkov za zatiranje, je važno za vsakega sadjarja. Najboljši pomočniki so ptice pevke. Varstvu ptic, se bo obravala vsa pozornost.

Sadjarska literatura bo pokazala napredek od prvih skromnih začetkov do današnjega razveseljivega razmaha. Za sadjarje same, bo vrlo važna razstava najrazličnejšega sadjarskega orodja, strojev in aparatov.

V službi sadjarstva je tudi čebelarstvo. »Slovensko čebelarstvo« je obljubilo svoje sodelovanje, da pokaže vzajemnost med sadjarji in čebelarji.

V poskuševalnici bo obiskovalcem na razpolago različno sadje in grozdje, sadno vino, sadni likerji, sadni sokovi in

sploh vsi pridelki in izdelki, ki jih bo nudila razstava.

Na sadnem sejmu bodo vagonke množine namiznega sadja v normalnih (ameriških) zabojih, kabinetno sadje v kabinetnih zabojih in končno tržno sadje v normalnih sodih in holandskih zabojih.

»Sadjarsko in vrtnarsko društvo« hoče pokazati razvoj slovenskega sadjarstva v povojni dobi, hkrati pa tudi hoče proučiti položaj in določiti smernice za nadaljnje pospeševanje te važne in danes najdobičkanosnejše gospodarske pa-

noge. Pri sodelovanju vse banovine bo dana tudi najugodnejša prilika za zbiranje podatkov za ponovno proučitev sadnega izbora v naši banovini.

Poleg pospeševalne službe pa je glavni namen društva, da s sadnim sejmom opozori, zlasti inozemske sadne trgovce na naše sadje in s tem pridobi novih konsumentov. Delo in prizadevanje »Sadjarskega in vrtnarskega društva« je za naše gospodarstvo take važnosti, da bodo njegovo namero, o tem smo prepričani, podprle naše oblasti.

V KRALJESTVU GOSPODINJE

Tkanine pri likanju

Z likanjem se vlakna tkanine poravnajo in pogladijo; tkanina se čisto posuši in se svetli. Zato je zlikano perilo tudi manj sprejemljivo za nesnago in se torej manj umaže. Pri likanju pa se uničijo tudi glivice, perilo se razkuži, kar je posebno važno za tiste vrste tkanin, ki jih pri pranju ne kuhamo.

Če pogledamo pod povečalnim steklom kos bombažaste tkanine, ki je polikana, in kos nepolikane, tedaj opazimo med obema veliko razliko. Polikano blago ima vlakna gladka, ploščata ter pritisnjena drugo k drugemu. Vlakna nepolikane blaga pa so hrapava in se vidijo okrogla. Nepolikana rjuha n. pr. veliko laže in prej pobere prah in nesnago kakor pa likana.

Opisane razlike med likano in nelikano tkanino nam dokazujejo vpliv toplote na tkanine. Kakor je določena višina toplote tkanini potrebna in koristna, tako pa ji škoduje previsoka temperatura. Zažgano perilo in obleke niso nikakršna redkost, posebno ne iz bolj občutljivih tkanin kakor sta volna in svila.

Nehote se vprašamo, kako pa naj gotovo preprečimo, da se nam tkanina ne zasmodi? Najprej je treba poznati občutljivost posameznih vrst tkanin za visoko temperaturo. Najmanj občutljiv je bombaž, temu slede tkanine iz umetne svile, nato platno, končno prava svila in volna, ki sta najobčutljivejši. Najbolj moramo torej paziti na oblačila iz prave svile in volne, ki so tudi najdražja in napravimo občutno škodo, če jih zažgemo. Umetna svila, ki pri visoki, le kratek

čas trajajoči temperaturi ni občutljiva, se pa pri vročini, ki traja dlje časa, prej zasmodi kakor prava svila. To nas uči, da se moramo pri likanju umetne svile bolj hitro obračati. Prevelika vročina pokvari vlakna vsake tkanine, jih naredi lomljiva in krhka, še preden to opazimo, t. j. še preden se barva tkanine spremeni.

Nikoli ne pričnemo z likanjem tega ali onega oblačila, ne da bi likalnik poskusili, ali ni prevroč. Najzanesljivejše je, če ga poskusimo na posebni, za to pripravljeni krpici, ali pa če ga denemo na časopisni papir ter ga semtertja dvignemo, da vidimo, ali se papir kaj smodi. Pri tem ne smemo pozabiti, da je likalnik, ki je prav vroč za bombaž ali platno, prevroč za volno in svilo, ki jih začnemo likati šele, ko se je nekoliko ohladil.

S. H.

KUHINJA

Krompirjevi cmoki za juho. K mešanici šestih dkg srovega masla pridenem tri rumenjake, surog treh beljakov, malo sesekljanega zelenega peteršilja, dvajset dkg kuhanega in zribanega krompirja, žlico belega zdroba ali toliko moke in toliko drobtinic, da se lahko oblikujejo majhni cmoki. Te cmoke zakuham v mesni ali postni juhi. Cmoki so kuhani v petih minutah.

Fižolova juha. Pol kg dobrega fižola že zvečer namočim. Drugi dan ga operem, zalijem z vodo, osolim in kuham do mehkega. Pazim nato, da fižol prav hitro zavre. S hitrim zavretjem se prav rad skuha. Ko je fižol kuhan, ga odcedim in

polovico pretlačim skozi sito. (Drugo polovico fiziola porabim k zelju, ali ga zvečer napravim z oljem in kisom.) Pretlačim fiziolozi prilijem fiziolovko, jo odlašavam z vejico zelenega peteršilja, z vejico majarona, odrezkom limonove lupinice in z lavorovim listom Juho zabelim s prežganjem, ki sem ga naredila s polne žlice masti in žlice moke. Masti sem pridelala malo sesekljanane čebule. Prežganje razredčim in primešam juhi. Ko juha nekaj časa vre, zakuham na nji krompirjeve cmoke, riž, rezance, ali pa dam ajdove žgance k juhi. Juho tudi okisam s kisom. Če ji pridenem žlico kisle smetane, se okus znatno zboljša.

Goveji guljaž. Pol kg govejega mesa zrežem na koščke in denem v kozico, v katero sem dala žlico masti, eno celo zribano ali sesekljano čebulo, majhen košček strtega česna, pol žlice zribanega korenčka, pol žlice zribane rumene kole-rabe, konico paprike, par zrn zrezane kumene in lavorov list. To pražim pokrito, da se meso zmešča in da pridelki zarumene. Potem potresem po guljažu žlico moke. Ko moka zarumea, prilijem za-jemalko juhe ali kropa ter pustim guljaž še nekaj časa vreti. Nazadnje guljaž prav malo okisam z vinom, če tega ni, pa s kisom in ga dam na mizo s polento, ali cmoki.

Ocvirkov narastek. V mrzlem mleku namočim eno žemljico. Namočeno in ože-to žemljico pridenem dvema žlicama mrzlih drobno sesekljanih ocvirkov, primešam en rumenjaka, ščep popra, strok s soljo strtega česna in malo sesekljane-ga zelenega peteršilja. Ko je dobro zmešano, denem v pomazano in z drobtinami potreseno obliko in skuham v so-pari. Pečen narastek zrežem na kose in dam s kislo repo ali kislim zeljem na mizo.

Kraljevska pogača. Štirinajst dkg su-rovega masla mešam s štirinajstimi dkg sladkorja in štirimi rumenjaki. Potem primešam pet dkg orehov, lešnikov ali mandeljev, žlico rozin, malo limonovih lupinic, iz štirih beljakov trd sneg in tri-najst dkg moke. Ko je vse narahlo pre-mešano, pomažem obod za torte, zravn-am mešanico enakomerno po obodu in pečem v pečici tri četrt ure. Pečeno pogačo zre-žem na kose kakor torto. Na vsak kos torte denem krljiček osladkane poma-ranče, ali pa žličico brusnic ter dam na mizo gorko ali mrzlo.

Dobra knjiga

Ena Deisinger: Deška predpubertet-na doba. (Doba pred dozorevajočimi leti od 11. do 14. leta). Strani 64, cena 16 Din, komisijska zaloga Jugoslovanske knji-garne v Ljubljani. — Dasi se zadnje čase pri nas piše nekaj več o vzgojeslovju, kot se je še v polpreteklem času, je vse to pisanje vendar le — oranje ledine. Zato z veseljem pozdravljamo vsakega delav-ca, ki hoče pomagati pri obdelovanju te naše zanemarjene ledine. Tega dela se je lotila tudi navedena pisateljica, ki na 64 straneh pove mnogo, za marsikoga celo mnogo popolnoma novega. Knjižica daje vpogled v dušo dozorevajočega mladost-nika, ko mu je 11 do 14 let. Pisateljica opozarja na premnoga polja, na katerih se v tej dobi usodno cepijo pota na desno in na levo, na versko, etično, estetsko in socialno, na prijateljstva, na pesništvo, petje in glasbo, na stanje nad- in podre-ženosti, na smisel na pravičnost itd. Kratko: na vse struge, po katerih navadno vre in volovi življenje dečka od 11. do 14. leta. Tega znanja je nujno treba našim staršem. Knjižico je pisateljica namenila predvsem izobraženim slojem, ki jim bo do brez tega znanja lastni otroci pogo-stoma neudomljiva uganka, in vsem vzgojiteljem, ki imajo posla z vzgojo moške mladine. Koliko manj napak pri vzgoji bi bilo ob takim znanju! In koli-ko potov do moralnih zmag in do pravega etičnega napredka se bo odprlo ob tem znanju pred očmi vzgojiteljev! Zato to knjižico v roke staršem učiteljem in vzgojiteljem, ki jim je na tem, da raste-mo in da se razvijamo in zorimo v res zdravo in upa polno prihodnost. Pripo-ročamo.

DOMAČA LEKARNA

ga Ako imaš žulj ali ranico na nogah, ne obuvaj pisanih nogavic in če nimaš belih si obvij nogo z belo obvezo, na rano je naj-boljša vata, ki jo kupiš v drogeriji. Slabo je tudi če so nogavice raztrgane in pride gola koža v dotiko z usnjem, ki je lahko od bolne živali ali sploh škodljiva.

ga To podaljša življenje. Na 3 litre do-brega vina deni za lešnik aloeje, 3 grame kadamame 3 grame korenčka, 15 gramov ci-korije, 15 gramov luštrka in 15 gramov pre-snega korena. Ko je stalo 8 dni. odcedi v drugo steklenico in zamaši. Stari ljudje so uživali po dva kozarčka na dan in niso po-znali boleznii.

GOSPODARSKE VESTI

DENAR

g Denar. V preteklem tednu je znašal devizni promet na ljubljanski denarni borzi 4 milijone 354.000 din v primeri s 5 milijonov 5000 din v prejšnjem tednu. Tečaji za tuje valute so bili povprečno sledeči: češka krona 1.52 do 1.53 din, italijanska lira 2.29 do 2.32 din, holandski goldinar 23.79 do 23.94 din, belgijski belga 7.36 do 7.41 din, švicarski frank 9.96 do 10.03 din, angleški funt 213 do 215 din, ameriški dolar 43.37 do 43.73 din, francoski frank 2.03 do 2.05 din.

ŽIVINA

g Živinski sejem v Kranju 8. februarja. Cene živine so bile sledeče: voli I. vrste 5.50 Din, voli II. vrste 5 Din, voli III. vrste 4.50 Din za 1 kg žive teže; telice I. vrste 5.50 Din, telice II. vrste 5 Din, telice III. vrste 4 Din za 1 kg žive teže; krave I. vrste 4.50 Din, krave II. vrste 4 Din, krave III. vrste 3.75 Din za 1 kg žive teže; teleta I. vrste 8 Din, teleta II. vrste 7.50 dinarjev za 1 kg žive teže; prašiči pršutarji 7.50 Din, prašiči špeharji 8.50 Din za 1 kg žive teže. — Od zadnjega sejma se cene goveje živine niso dosti spremenile. Cena telic III. vrste je padla za 0.50 Din pri 1 kg; cena krav III. vrste pa se je dvignila za 0.25 Din pri 1 kg. Cena prašičev-špeharjev je padla za 0.50 Din. prašičev-pršutarjev pa za 1 Din pri kilogramu.

CENE

g Cene umetnih gnojil in kmetijskih strojev. Thomasova žlindra baza 18% 134 din; kostni superfosfat 118 din; kallijska sol po 100 kg 156 din; rudninski superfosfat v vrečah po 50 in po 100 kg 98 din; kostna moka 100 din; nitrofoskal v vrečah 143 din; apneni dušik v pločevinastih bobnih 200 din; apneni dušik v papirnatih vrečah 185 din; klajno apno 275 din; modra galica 4.95 din; žveplo 3 din; lanene tropine 2 din.

Mlatilnice z mešali in reto 4100 din; slamoreznice 1700 do 2000 din; čistilnik 10 sit 1500 din; plugi Lesce 800 do 995 din; reporeznica M. R. 550 din; trijerji 2000 do 3500 din; mlatilnice na ročni pogon 2200 din; robkači 900 din; sadni tlini 1400 do 1700 din; brzoparilniki 1050

do 2800 din; kosilni stroji 2000 din; travniške brane z zvezdantimi členki 900 din; travniške brane z jeklenimi konicami 800 din; patent motike »Rapp« 70 dinarjev.

RAZNO

g Banovinski proračun za leto 1937/38, znaša 119 milijonov 990.000 din. — Glavne postavke izdatkov in dohodkov banovinskega proračuna za leto 1937/38 so sledeče:

Izdatki:

Splošni oddelek in glavna pisarna	6,272.826 Din
upravni oddelek	1,197.348 "
kmetijski oddelek	8.917.627 "
prosvetni oddelek	22,119.084 "
tehnični oddelek	39,064.241 "
socialna politika in narodno zdravje	12,267.348 "
finančni oddelek	13,934.320 "
trgovina, obrt in industrija	2,461.056 "
prispevek ban. zavodom in ustanovam	12,529.873 "
rezervni krediti	1,226.277 "
Skupaj	119,990.000 Din

Dohodki:

Doklade	60,365.000 Din
delež na poslovnem davku	13,000.000 "
trošarina	27,750.000 "
davki in takse	15,650.000 "
nepobrane terjatve iz prejšnjih let	400.000 "
razni dohodki	1,425.000 "

Skupaj 119,990.000 Din

Kmetijski nasveti

Kako je najbolje rezati krompirjeve gomolje za saditev? V krompirjevem gomolju je nakopičen škrob, kateri nudi hrano kaličiču, dokler ta ne prodre iz zemlje in ne ozele. Cim večji je semenski gomolj, tem krepkejši in močnejši se razvijeta kalič in mlada rastlina; razume se, da morajo biti dani poleg tega tudi vsi drugi predpogoji za uspešno rast, kot primerno obdelano zemljišče, zadostno gnojenje itd. Kakor sodimo pri mladi živini po telesni obliki na dobre plemenjake, tako tudi lahko od krepke in mogočno razvite rastline pričakujemo, da nam obrodijo v jeseni obilo sadu. Glede saditve krompirja je treba omeniti, da je, kakor so dokazali mnogi poizkusi in pa bogate izkušnje

raznih strokovnjakov in umnih kmetovalcev, saditi najboljše srednje velike in cele gomolje s 6 do 10 očesci. Če pa imamo na razpolago samo večje krompirjeve gomolje, potem jih lahko razrežemo. V to svrhu moramo krompir prerezati po dolgem, tako da dobita obe polovici isto število očes. Razrezati gomolje na male kosce z enim očesom, nikakor ni priporočljivo; v tem slučaju ne dobi kalic iz gomolja potrebne hrane, ki bi mu omogočila rast, da bi mogel prodreti iz zemlje. Zato je tudi zelo malo odporen in podleže v zemlji raznim gnilobnim glivam in plesnobi. Če smo že prisiljeni krompirjeve gomolje rezati, potem je vsekakor priporočljivo, da napravimo to kake tri do štiri tedne pred saditvijo. V tem času se namreč ranjena gomoljeva ploskev obda s plutasto skorjo in tako zaceli ter s tem prepreči v zemlji okuženje s strani škodljivega plesnobelega troša in gliv. Vendar moramo tako narezani krompir hraniti le na popolnoma suhem prostoru, kjer ni takih snovi, ki bi pospeševale plesnobo. Po možnosti pa sadimo vedno srednje velike in cele gomolje.

PRAVNI NASVETI

Pot po tujem svetu. J. J. Vprašate, če morate dopustiti, da bi sosedje zgradili pot po vašem svetu. Kdo bi izgubil, ako bi prišlo do tožbe? — Sosedje pač ne smejo posegati v vaše lastniške pravice. Če bi samovoljno začeli kaj delati na vašem zemljišču, jih lahko tožite. Kaj drugega pa je, če gre za graditev kakšne javne občinske ali morda banovinske ceste. Po zakonu o samoupravnih cestah se vsaka nepremičnina kakor tudi stvarne pravice na njej smejo zaseči začasno ali stalno, tako za neposredno, kakor tudi za posredno potrebo samoupravne ceste.

Renta za nezgodo. I. Š. Sin, ki je kovač, se je poškodoval na roki. Zavarovan je pri okrožnem uradu za zavarovanje delavcev. Vprašate, če ima pravico do kakšne mesečne pokojnine in kam naj se obrne. — Obrne naj se vendar na okrožni urad za zavarovanje delavcev. V primeru nezgode, ki je združena s telesno poškodbo ima zavarovaneec pravico do delne odškodnine samo, ako presega zmanjšek njegove sposobnosti za delo 10 odstotkov in dokler traja zmanjšek njegove sposobnosti za delo.

Služba pri železnici. E. I. Vprašajte pri ravnateljstvu drž. železnic, če imajo kaj psla za vas.

Oče z devetimi otroki. D. L. Samo tisti davčni zavezanci, ki imajo devet ali več živih otrok, so oproščeni plačevanja neposrednih davkov in doklad (razen samoupravnih), ki se odmerjajo na te davke. Do oprostitve imajo pravico samo osebe, katerih davke po vseh davčnih oblikah ne presega 500 dinarjev in ki njih najmlajši otrok ni starejši

od 14 let. — Ker nimate devet živih otrok, ne boste oproščeni davkov.

Posojilo bratu in njegovi ženi. D. K. L. Če ste vknjiženi na posestvu, terjajte dolg lastnika posestva. Ker je dolžnik gotovo zaščiten po uredbi o likvidaciji kmetiskih dolgov, morate sestaviti obveznico in obračun po obrazcih, ki so predpisani po »pravilniku o zameni dolžniških listin z novimi obveznicami«. Oboje morate poslati v dveh izvodih občinski upravi, ki jih bo nato poslala dolžniku. Kar se tiče obresti, imate na tiskanem obrazcu za obračun potrebna navodila. Za čas do dne 22. novembra 1933 vam pripadajo dogovorjene obresti ali, če jih niste dogovorili, zakonite 5 odstotne obresti, od dne 23. novembra 1933 do dne 25. septembra 1936 vam pripadajo 1 odstotne obresti, od 26. septembra 1936 pa po 3 odstotke.

Previsok davek. J. I. Pritožujete se, da vam nalagajo previsok davek na dohodek od obrti in vprašate, kako bi se tega rešili. — Proti odmeri se v pravem času pritožite, ponudite dokaze o tem, da nimate toliko dohodkov, kakor so jih vzeli za osnovo pri odmeri davka.

Zamujeno zavarovanje in odškodnina za to. G. J. G. Obratovodja žage je obvezen zavarovanju pri Pokojnikem zavodu. Če gospodar svojega nameščenca ni prijavil, odgovarja za nastalo škodo. Če je že v letu 1927 nameščenec vedel, da ni bil zavarovan, je torej že takrat vedel za svojo škodo in bi moral delodajalca tekem 3 let tožiti. Če je tedaj delodajalec bivšega nameščenca prosil, naj ga ne javi zavodu in mu obljubil pomoč v vsaki stiski in potrebi, potem bi se lahko reklo, da nameščenec še ni trpel tedaj škode, ampak jo trpi šele sedaj, ko bivši delodajalec noče pomagati nameščencu v stiski in da mu šele sedaj teče 3letni rok za odškodninsko tožbo. Svetujemo vam, da si preskrbite ubožno spričevalo in tožite delodajalca; ni izključeno, da dosežete vsaj nekaj v morebitni poravnavi.

Turške srečke. M. P. B. Ob priliki vzemite srečo s seboj v Ljubljano in boste v bankah zvedeli, če je bila vaša srečka že izžrebana oziroma koliko je sedaj vredna.

Podaljšan kozolec. L. A. Sosed lahko podaljša kozolec. Če pa meji ob njegovi parceli vaš vinograd, ki že 30 let uživa nemoteno sonce potem ne sme sosed z nameravnim podaljšanjem kozolca vam zasenčiti sonce.

Potrebna tožba. L. A. Oče vam je v oporoki zapustil nekaj denarja, ki ga je posodil sosedu. Sosedu ste opomnili na plačilo. Nekaj je plačal za ostalo se pa ne zmeni. Vprašate, kako priti do dediščine. — Če vam zlepa noče plačati, ga boste morali tožiti. Predno pa tožite, prosite pri domačem sodišču, da sosedu povabijo k sodišču radi morebitne poravnave. Menda je sosed toliko uviden, da bo podpisal pri sodišču poravnavo in si s tem prihranil stroške.